

**MIGRACIJOS DEPARTAMENTO PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS
VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJOS PRIEGLOBSČIO REIKALŲ SKYRIUS**

PAŽYMA

**APIE DIKTATORIAUS MOBUTU SESE SEKO KARIŠKIŲ LIKIMĄ Į VALDŽIĄ
ATĖJUS LAURENTUI KABILAI, VĒLIAU JO SŪNUI JOSEPHUI KABILAI; APIE
GENEROLĄ MBUZĄ MABĖ; APIE 2011 M. PREZIDENTO RINKIMUS LYDĖJUSĮ
SMURTA; APIE PREZIDENTO APSAUGOS DALINĮ; APIE KARINĮ LAIVYNĄ,
KINŠASOS RAJONUS**

2013-04-02 Nr. KDR-15/6-7-6-8

1 Ar Kongo Demokratinė Respublika turi karinį jūrų laivyną? Ar turėjo jį prie Mobutu valdžios ir ar šiuo metu toks yra?

Kongo Demokratinės Respublikos karinės pajėgos turi jūrų laivyną (La Marine Nationale).¹

Rasta 1993 metų, kai diktatorius Mobutu dar tebebuvo valdžioje, informacija apie karinį laivyną:

„Zairo² 1300 karių laivyną sudaro 600 jūrų pėstininkų, jis turi nedideles į vandenyną einančias pajėgas, o upės ir ežerų flotilės yra didesnės. Kadangi Zairo Atlanto pakrantė tėra apie 40 km. ilgio, Tanganyikos ežeras yra didžiausias vandens telkinys, kuriame patruliuoja laivynas. Taigi, laivyno pagrindinis vaidmuo yra kontroliuoti neteisėtą atvykimą į šalį, taip pat vykdyti patruliavimą siekiant užkirsti kelią kontrabandos patekimui į šalį. Jūrų laivyno bazės yra Banana'os pakrantėje: Boma, Matadi ir Kinšasoje žemutiniame Konge [upėje]; taip pat Kalemie, Tanganyikos ežere. Sausas dokas Boma [vietovėje] naudojamas taisyti laivyno patruliavimo laivus. Karinis laivynas, kaip pranešama, turi tik keletą laivų, kurie gali plaukioti vandenyne neilgą laiką. Jo inventorių sudaro nedidelis skaičius kinų gamybos greitaiegių patrulinių (pakrantės) laivų, taip pat trys buvę Šiaurės Korėjos torpedų kateriai be torpedinių vamzdžių, kurie tėra riboto panaudojimo. Be to, du JAV pagaminti pakrantės patruliniai laivai kartu su 12 prancūziškų patrulinių laivų patruliuoja upėse ir ežeruose, nors jų naudojimo statusas yra neaiškus. Jūrų laivyno personalas pagrindinius mokymus baigia Banana jūrų laivyno bazėje, bet praityje paprastai vykdavo į Jungtines valstijas, Prancūziją ir Belgiją pereinamojo ir pažengusiojo etapų mokymams.“³

2 Trumpai, kada Mobutu neteko valdžios ir kaip. Kada tapo Kongo Demokratinės Respublikos vadovu J.Kabila, kada buvo išrinktas?

1994 m. karas ir genocidas kaimyninėje Ruandoje palietė ir Zairą, kaip tuo metu buvo vadinama Kongo Demokratinė Respublika. Tuciams užėmus valdžią Ruandoje hutų ginkluotos grupuotės bėgo į rytinio Zairo hutų pabėgėlių stovyklas, kurios buvo hutų išpuolių prieš Ruandą bazės. 1996-ais metais Ruandos karinės pajėgos įžengė į Zairą. Tuo pačiu metu susiformavo ir Laurento-Desire Kabilos ginkluota koalicija, pavadinta „Demokratinų jėgų aljansas už Kongo-Zairo išlaisvinimą“ (Alliance of Democratic Forces for the Liberation of Congo-Zaire, AFDL). Turėdama

¹ Central Intelligence Agency (CIA), the World Factbook. Prieiga per internetą:<
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/cg.html>>

² Kongo Demokratinės Respublikos pavadinimas Mobutu valdymo laikais

³ The information regarding Congo, Democratic Republic of the on this page is re-published from The Library of Congress Country Studies and the CIA World Factbook, December 2013. Prieiga per internetą:<
http://www.photius.com/countries/congo_democratic_republic_of_the/national_security/congo_democratic_republic_of_the_national_security_navy.html>

tikslą išstumti Mobutu, koalicija, remiama Ruandos ir Ugandos, pradėjo karinę kampaniją, nukreiptą į Kinšasą (šalies sostinė).⁴

Laurentas Desire Kabila įžygiavo į Kinšasą 1997 m. gegužės 17 d. ir pasiskelbė prezidentu. Jis sutelkė valdžią savo ir Demokratinių jėgų aljanso už Kongo-Zairo išlaisvinimą rankose, pervadino šalį Kongo Demokratinė Respublika. Kabilos vyriausiasis karinių pajėgų vadas buvo ruandietis ir AFDL (angl.) generalinis sekretorius. Per sekančius metus Kabilos santykiai su jo šalininkais iš užsienio pablogėjo ir 1998 m. liepos mėn. jis įsakė užsieniečių kariuomenei išvykti iš Kongo Demokratinės Respublikos, tačiau ji nesutiko. Visoje šalyje kilo kovos, nes ruandiečių karinės pajėgos pasipriešino įsakymui išvykti; nauji Ruandos ir Ugandos daliniai įžengė į šalį. Ruandos kampanija buvo užgniaužta, kai į Kongo Demokratinę Respubliką įžengė Angolos, Zimbabvės ir Namibijos kariniai daliniai palaikantys šalies vyriausybę.⁵

Būdamas neaukšto rango karo vadas Josephas Kabila į valdžią atėjo 2001 m., kai buvo nužudytas jo tėvas prezidentas Laurentas Desire Kabila, o prezidento patikėtinių ratas išrinko jo sūnų vadovauti Kongo Demokratinėi Respublikai. Šalyje buvo neramu, nes tarpusavyje kovėsi daug ginkluotų grupių. Laimėjęs pirmuosius po 40 m. pertraukos demokratinius rinkimus 2006 m., jis įtvirtino savo valdžią galų gale pasitraukdamas iš savo tėvo šešėlio, kaip teigia BBC.⁶

Per 2006 m. rinkimus vyko intensyvios kovos sostinėje Kinšasoje tarp J. Kabilos pajėgų ir kito kandidato į prezidentus Jean-Pierre Bombos ginkluotos grupės. Tuo metu smurtas buvo plačiai paplitęs Kinšasoje.

Prieš 2011 m. prezidento rinkimus apie Josephą Kabilą buvo rašoma:

„Keturiasdešimtmetis ponas Kabila niekad nebuvo mėgstamas Kinšasoje, kur dauguma žmonių laiko jį pašaliečiu, galimai gimusiu užsienyje, gerai nemokančio lingalos kalbos, kuri jam yra lingua franca. 2006 m., kai vyko paskutiniai rinkimai, Kabila rėmėsi rytiniu Kongu siekdamas laimėti prezidento rinkimus. Tačiau per šiuos rinkimus rytinis Kongas turi kitą mylimą kandidatą <...>, kuris, kaip manoma, „nusineš“ pono Kabilos balsus“.

Daug rašoma apie Kabilos rinkėjų papirkinėjimo kampaniją, o Jungtinių Tautų ataskaitoje minimas „bendras baimės klimatas“ opozicijos rėmėjus mušant, suimant, jiems grasinant.⁷ 2011 m. prezidento rinkimus laimėjo Josephas Kabila ir buvo inauguruotas 2011 m. gruodžio 9 d.⁸

3 Ar buvo tokia stovykla „Baki“ Muandos mieste? Kas apie šią stovyklą žinoma?

Baki vietovėje netoli Muandos yra karinių mokymų bazė.⁹

4 Kas nutiko kariškiams, kai Mobutu buvo nuverstas ir į valdžią atėjo J.Kabila? Kokia jų šeimų padėtis?

⁴ State Department, Background Note: Democratic Republic of the Congo, 12 April 2012. Prieiga per internetą: <<http://snapshot.factiva.com/Search/SSResults>>

⁵ State Department, Background Note: Democratic Republic of the Congo, 12 April 2012. Prieiga per internetą: <<http://snapshot.factiva.com/Search/SSResults>>

⁶ BBC, Joseph Kabila: DR Congo's president in profile, 9 December, 2011.

⁷ The New York Times, In Coming Elections in Congo, Expectations of Fraud and Fears of Violence, , November 26, 2011. Prieiga prie interneto: <<http://www.nytimes.com/2011/11/27/world/africa/in-congo-elections-fraud-is-expected-and-violence-is-feared.html?pagewanted=all>>

⁸ Human Rights Watch, DR Congo: 24 Killed since Election Results Announced, Security Forces Attack, Detain Protesters, Local Residents, December 21, 2011.

Prieiga per internetą: <<http://www.hrw.org/news/2011/12/21/dr-congo-24-killed-election-results-announced>>

⁹ Mines Advisory Group (MAG). Prieiga per internetą: <<http://www.maginternational.org/news/drc-explosion-threat-reduced-as-naval-weapons-destroyed/>>

Kelios dienos dar prieš L. Kabilai užimant Kinšasą, Zairo armijos karininkai ir jų šeimos bėgo iš šalies. Kariuomenė taip pat pakriko.¹⁰

Kitą dieną po to, kai L. Kabilos sukilėlių pajėgos užėmė Kinšasą, *Reuters* pranešė, kad Laurento Kabilos kariai įvykdė egzekuciją karininkui dėl to, kad jis tarnavo Mobutu Sese Seko prezidento apsaugos dalinyje (angl. Presidential Guard). Karininkas buvo nušautas po to, kai buvo atgabentas į barakus, kur Zairo kariuomenės pajėgos ir policija dėjo ginklus. Liudininkai patvirtino, kad, nors ir apsirengęs civiliais drabužiais, bet atpažintas kaip Mobutu apsaugos vadas, kurios žmonės labai bijojo, buvo nuvestas apklausai kelioms minutėms, tada išvestas lauk. Jam einant per minią, kareiviai jį daužė šautuvų buožėmis, o žmonės spardė ir stengėsi suduoti. Išvedę už barakų vartų, sušaudė.

Mobutu prezidentinės apsaugos dalinys buvo pagrindinis Mobutu režimo įtvirtinimo įrankis ir paskutinis, kuris pasiduodavo per 7 mėnesius trukusio pilietinio karo mūšius.¹¹

2002 m. Kanados Imigracijos ir pabėgėlių taryba parašė pažymą atsakydama į paklausimą „Kongo Demokratinė Respublika: kaip elgiamasi su Mobutu eros kariškių jau suaugusiais vaikais?“ Ir nors Taryba nerado tiesioginės informacijos apie Mobutu kariškių palikuonių persekiojimą, pateikė tokią informaciją apie Mobutu kariškių likimą:

„ *Human Rights Watch* (HRW) 2000 m. kovo 28 dienos pranešime spaudai sakoma, kad 49 kaliniai, dauguma kurių yra buvę buvusios Zairo armijos kareiviai, buvo išlaisvinti iš sulaikymo po to, kai buvo paskelbta prezidento amnestija 2000 m. vasario 19 d. <...>

1997 m. birželio 1-7 d. *Jeune-Afrique* numeryje išspausdintame straipsnyje sakoma, kad Zairo ginkluotos pajėgos besąlygiškai perėjo pas Kabilą žlugus Mobutu režimui, ir 40 000 buvusių Zairo karinių pajėgų narių buvo paskirti į karinę Kitonos bazę Žemutiniame Konge [provincija], kur karininkams buvo atimti kariniai laipsniai. Nepaisant tokio pažeminimo kai kurie buvę generolai prisiekė naujam režimui ir gavo įpareigojimų restruktūrizuojant naująją Kongo armiją.

Be to, 1999 m. rugsėjo mėn. JK Vidaus reikalų ministerijos parengtoje ataskaitoje tvirtinama: „Dauguma iš 60 000 buvusio režimo karių tebėra šalyje. Didžioji dalis jų – iš Pusiaujo provincijos. Jie turi būti integruoti į AFDL pajėgas, tačiau nuogaustaujama dėl tų, kurie buvo išsiųsti į mokymo stovyklas. Aukšto rango karininkų baimė būti persekiojamiems gali būti visiškai pagrįsta. <...>Buvę Zairo karinių pajėgų nariai, kaip pranešama, patyrė neleistiną elgesį Kitonos perkvalifikavimo stovykloje juos integruojant į AFDL pajėgas.“¹²

5. Ar yra informacijos apie generolą Buzamabe?

Pilnas vardas - Felixas Mbuza Mabe Kumu Ebanje.¹³ Kilęs iš Pusiaujo provincijos Mongalos rajono jis baigė karo mokslus Belgijoje. Šis kariškis kilo karjeros laiptais Zairo ginkluotose pajėgose Mobutu valdymo eros metu. Vėliau jo karjera tęsėsi į valdžią atėjus Laurentui Kabilai, kuris paskyrė jį 1999 m. rugsėjo 4 d. 6-ojo karinio regiono vadu ir suteikė generolo laipsnį. 2002 m. generolas buvo paskirtas 10-ojo karinio regiono vadu Pietų Kivu provincijoje ir išgarsėjo 2004 m. apgynęs Bukavu miestą nuo sukilėlių.¹⁴

¹⁰ The New York Times, Zairian rebels nearing capital as Mobutu's forces flee, 16 May 1997. Prieiga per internetą: <<http://snapshot.factiva.com/Search/SSResults>>

¹¹ Reuters News, Kabila troops summarily execute "Mubutu officer", 18 May 1997. Prieiga per internetą: <<http://snapshot.factiva.com/Search/SSResults>>

¹² Immigration and Refugee Board of Canada, *Democratic Republic of Congo: Treatment of adult children of former military officers of the Mobutu era*, 17 May 2000, RDC34386.E, available at: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6ad773c.html> [accessed 26 March 2013]

¹³ BBC, text of the report of Radio Bukavu on 4 Dec 04, DR Congo: Regional army commander calls for vigilance, "maximum alert" in east. Prieiga per internetą: <<http://snapshot.factiva.com/Search/SSResults>>

¹⁴ Armée : le général Budja Mabe s'est éteint à Johannesburg, mai 20, 2009. Prieiga per internetą: <<http://radiokapi.net/sans-categorie/2009/05/20/armee-le-general-budja-mabe-s%E2%80%99est-eteint-a-johannesbourg/>>

Human Rights Watch 2004 m. vasarą rašė apie įvykius rytiniame Konge, kuriuose generolo Mbuza Mabe vaidmuo buvo labai svarbus:

„Nuo Nacionalinės vienybės vyriausybės sudarymo Kinšasoje 2003 m. birželio mėn. taikos pasiekti nepavyksta rytiniuose Kongo Demokratinės Respublikos rajonuose, ypatingai Bulavu rajone ir didesniuose Kivu, Ituri bei šiauriniuose Katangos regionuose. Neseniai įvykusios kovos Bukavu - tai tik vienas naujausių įvykių, iliustruojančių blogėjančią saugumo padėtį, masinius žmogaus teisių ir humanitarinės teisės pažeidimus. <...> Maištingos buvusių sukilėlių grupės kartu su kitomis ginkluotomis grupėmis, kurios neprisijungė prie pereinamojo proceso, naudoja smurtą priešindamosi integravimui į naująją Kongo Demokratinės Respublikos armiją. <...> Kinšasos pereinamoji valdžia yra nepajėgi sustabdyti smurtą. *Human Rights Watch* tyrėjai užfiksavo karo nusikaltimus ir kitus žmogaus teisių pažeidimus <...>, kuriuos vykdė visos kovojančios pusės nuo 2004 m. gegužės mėn. 26 d ir kelis mėnesius prieš tai. Smurtas, nukreiptas taikių gyventojų atžvilgiu Bukavu, Pietų Kivu provincijoje kilo po gegužės 26 d. kovų tarp kareivių, lojalių pulkininkui Jules Mutebutsi <...>, kuris buvo nušalintas nuo pareigų integruotoje nacionalinėje armijoje 2004 m. vasario mėnesį, ir naujai įkurto „Dešimtojo karinio regiono“ - vyriausybę palaikančių pajėgų, kurių vadovas buvo generolas Mbuza Mabe. Mažiausiai vienas karys iš Mabe pajėgų žuvo kovų metu. Per kitas dvi dienas kiti kareiviai iš Mabe pajėgų žudė civilius iš Banyamulenge etninės mažumos akivaizdžiai keršydami už savo kolegos nužudymą. Buvo ir Banyamulenge etninės mažumos atstovų, kurie buvo persekiojami dėl to, kad priklausė taip pačiai etninei grupei kaip Mutebutsi.

Banyamulenge yra Kongo gyventojai, kurių protėviai migravo iš Ruandos ir Burundžio <...> į Pietų Kivu ir dažnai vadinami Kongo tuciais.

Santykiai tarp Banyamulenge ir kitų Kongo grupių yra įtempti ir jais dažnai manipuliuoja Ruandos ir KDR politikai. <...> Jie dažnai kongiečių vadinami ruandiečiais. Ruanda dažnai bandydavo pateisinti savo buvimą Kongo Demokratinėje Respublikoje kaip pastangas apginti Banyamulenge žmones, nors 2002 m. ji pati atakavo Banyamulenge taikių gyventojų gimtąją žemę [Ruandoje], šaudydama ir iš sraigtasparnio. <...>. Besitęsiančioje kovoje dėl valdžios rytiniame Konge etniškumas dažnai panaudojamas užmaskuoti kitiems motyvams veikti. <...> Buvo Banyamulenge bendruomenės atstovų, kurie gal ir sveikino [sukilėlių vadų] Nkunda ir Mutebutsi veiksmus, tačiau likusieji pasmerkė dviejų išdavikų vadų veiksmus, spaudoje išplatindami pareiškimą, kad „jiems nereikia, jog juos gintų šie nusikaltėliai.“¹⁵

GENERAL MBUZA-MABE A BUKAVU

16

Minėtos gegužės-birželio kovos baigėsi generolas Mbuza Mabe pajėgų pergale, ir Pietų Kivu provincija buvo išlaisvinta nuo dviejų vadų, perbėgusių į Ruandos vyriausybės pusę, invazijos.

Po pusmečio nuo aprašytų įvykių Kongo radijas Bukavu [mieste] pranešė, kad dešimtojo karinio regiono, atsakingo už saugumą Pietų Kivu, vadas generolas Felixas Mbuza Mabe įdėmiai stebi situaciją, Ruandai grasinant siųsti savo armijos dalinius tuo pretekstu, kad ji turi surasti FDLR (hutų Demokratinės pajėgos už Ruandos išlaisvinimą) kovotojus, besislepiančius Kongo Demokratinėje Respublikoje ir keliančius grėsmę Ruandos saugumui. Generolas Mbuza Mabe pabrėžė (Kongo radijui), kad kartu su MONUC (Jungtinių Tautų stebėtojų misija Kongo demokratinėje Respublikoje) jo dalinys yra įpareigotas išvyti šias „negatyvias jėgas“, esančias Pietų Kivu, remiantis JT rezoliucija Nr. 1565. Specialiame kreipimesi per radiją generolas aiškino, kad tos ginkluotos grupės jaučiasi kaip namie ir persekioja vietos taikius gyventojus ir užtikrino, kad pasinaudodamos joms suteiktu mandatu jo pajėgos sugebės užtikrinti taikių gyventojų saugumą.

¹⁵ Human Rights Watch, D.R. Congo: War Crimes in Bukavu, Human Rights Watch Briefing Paper, June 2004. Prieiga per internetą: < http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/2004_DR Congo_WarCrimesinBukavu.pdf >

¹⁶ Prieiga per internetą: < http://www.congovision.com/forum/mbuja_mabe1.html >

Savo pajėgas jis paragino laikytis drausmės ir išlaikyti „aukštą moralę“ bei karingą nuotaiką, kaip tai buvo per gegužės-birželio kovas šiame regione. Jis moralizavo savo kariams sakydamas, kad didesnė garbė mirti ginant tėvynę nei gėdingai mirti „kažką pavogus, apiplėšus ar išprievartavus kažkieno žmoną ar dukterį“. Generolas taip pat kvietė tiek civilius, tiek karinius vadus įsiklausyti į taikių gyventojų teikiamą informaciją, nesusitepti korupcija.¹⁷

Generolas mirė sulaukęs 65-erių metų 2009 m. gegužės 20 d. Johannesburge (Pietų Afrikos Respublika) nuo ilgai trukusios ligos. Iki mirties Félixas Mbuza Mabe ėjo Kaminos karinės bazės vado pareigas, į kurias buvo paskirtas 2005 m. liepos 5 d.¹⁸

6. 2011 m. rinkimai. Eiga. ar buvo žudomi žmonės?

Jungtinių Tautų Vyriausiojo žmogaus teisių komisaro valdyba savo ataskaitoje, apimančioje 2010-2012 m. laikotarpį, rašo, kad žmogaus teisių padėtis Demokratinėje Kongo Respublikoje (DKR), kaip ir anksčiau, kelia didelį susirūpinimą. 2011 m. Nacionalinė armija, policija ir kitos šalies saugumo pajėgos buvo atsakingos už daugybę žmogaus teisių pažeidimų, įskaitant neteisėtas egzekucijas, masinius žaginimus, savavališkus ir neteisėtus suėmimus ir sulaikymus, kankinimus ir kitokį žiaurų ir nežmonišką elgesį, turto prievartavimą, priverstinį darbą ir marodieriaivimą.¹⁹

Amnesty International 2011 m. gruodžio mėn. pranešė, kad Kongo Demokratinės Respublikos saugumo pajėgos vykdo politiškai motyvuotus savavališkus suėmimus po prieštarinai vertinamų prezidento rinkimų. Įvykdyta dešimtys suėmimų po lapkričio 28 d. rinkimų, dažnai persekiojami politinės opozicijos nariai ir rėmėjai, taikūs gyventojai, žurnalistai, teisininkai, net saugumo struktūrų darbuotojai.

Vietinės NVO teigia, kad Nacionalinės armijos kariai taip pat pagrobė ir savavališkai sulaikė dešimtis armijos karininkų ir nacionalinės policijos agentų ir taikių gyventojų nuo 2011 m. gruodžio mėn. Kinšasoje. Manoma, kad visi suimtieji buvo tyčia persekiojami, nes jie kilę iš Pusiaujo provincijos ir dviejų Kasajo provincijų, kurios yra laikomos opozicijos tvirtovėmis. Yra sulaikytųjų, kurių buvimo vieta nežinoma, kiti laikomi *incommunicado* sulaikyme karinėse stovyklose: Kokolo stovykloje, Tshatshi stovykloje ir Groupe Litho Moboti (GLM) pastate.²⁰

Daug gyvybių nusinešęs incidentas įvyko lapkričio 26 d., paskutinę rinkimų kampanijos dieną, oro uoste, kur susirėmė abiejų kandidatų į prezidentus - Etienne Tshisekedžio ir Josepho Kabilos - šalininkai. J. Kabilos apsauga „Respublikos apsauga“ padrikai šaudė į minią. Žuvusių tarpe tiek opozicijos atstovai, tiek visiškai atsitiktinės aukos.^{21, 22}

Human Rights Watch savo 2011 m. gruodžio 21 d. išsamiai aprašė užfiksuotus žmogaus teisių pažeidimus, kurie įvyko paskelbus 2011 m. rinkimų rezultatus. Rinkimų komisija paskelbė,

¹⁷ BBC, text of the report of Radio Bukavu on 4 Dec 04, DR Congo: Regional army commander calls for vigilance, "maximum alert" in east. Prieiga per internetą: < <http://snapshot.factiva.com/Search/SSResults> >

¹⁸ Armée : le général Budja Mabe s'est éteint à Johannesburg, mai 20, 2009. Prieiga per internet: < <http://radiokapi.net/sans-categorie/2009/05/20/armee-le-general-budja-mabe-s%E2%80%99est-eteint-a-johannesbourg/> >

¹⁹ Office of the High Commissioner for Human Rights, *OHCHR in the Democratic Republic of the Congo (2010-2012) Human rights situation*. Prieiga per internetą:

< <http://www.ohchr.org/EN/Countries/AfricaRegion/Pages/ZRSummary1012.aspx> >

²⁰ Amnesty International, DRC: Post-election intimidation through arrests must end, 19 December 2011 [žiūrėta 2012-05-22]. Prieiga per internetą: < <http://www.amnesty.org/en/news/drc-post-election-intimidation-through-arrests-must-end-2011-12-19> >

²¹ Human Rights Watch, World Report 2013 - Democratic Republic of Congo, 31 January 2013, available at: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/510fb4ed3c.html> [accessed 26 March 2013]

²² The Guardian, 10 December 2011. Prieiga per internet: < <http://www.guardian.co.uk/world/2011/dec/10/congo-election-result-violent-protests> >

kad prezidentas Josephas Kabila surinko 49% rinkėjų balsų, o patyręs opozicijos lyderis - 32%. Prezidentas Josephas Kabila lapkričio 28 d. buvo paskelbtas nugalėjęs rinkimuose, kurie tarptautinių kritikų buvo įvertinti kaip nepatikimi ir neskaidrūs. Tarptautinė nevyriausybinė organizacija teigia, kad prezidento rinkimams 2011 m. lapkričio mėn. buvo būdingi tyčiniai valstybės saugumo pajėgų išpuoliai prieš opozicinės partijos narius ir rėmėjus, jėgos panaudojimas per politinius protestus ir grasinimai arba išpuoliai prieš žurnalistus bei žmogaus teisių gynėjus.

Didžiausias smurtas, susijęs su rinkimais vyko Kinšasoje, kur mažiausiai 57 opozicinės partijos rėmėjai buvo nužudyti. *Human Rights Watch* gavo patikimos informacijos, kad dar maždaug 150 žmonių žuvo šiuo laikotarpiu; kūnai, kaip manoma, sumesti į Kongo upę, į masinius kapus Kinšasos priemiestyje arba morguose, kurie toli nuo miesto centro. Daugybė žmonių, apkaltintų opanavimu Kabilai, buvo savavališkai sulaikomi „Respublikos apsaugos“ dalinio karių arba policininkų. Daug jų buvo laikomi neteisėtuose sulaikymo centruose, kur su jais buvo neleistinai elgiamasi, o kai kurie – nužudyti.^{23, 24}

Gruodžio 9 d. Kongo saugumo pajėgos, įskaitant „Respublikos apsaugą“ ir policiją, buvo gausiai dislokuotos visame mieste. Tą dieną ir sekančiomis dienomis šios pajėgos, nesitaikydamos į konkrečius asmenis, šaudė į susirinkusių žmonių būrelius, arba į žmones, bandančius išeiti iš namų, taip pat į plėšikaujančius asmenis. Vis dėl to buvo rajonų, kuriuose buvo sąmoningai persekiojami ir nušauti įtariami opozicijos aktyvistai. Išpuoliai įvykdyti Ngaliema, Ngiri Ngiri, Kinsenso, Selembao, Lemba, Kalamu, Limete ir Kimbanseke komunose Kinšasoje. Žuvo mažiausiai 20 žmonių: 4 berniukai, 5 moterys ir 11 vyrų; daug sužeista.

Human Rights Watch atliko tyrimą ir nustatė, kad dauguma nužudytų per rinkiminius neramumus buvo nušauti „Respublikos apsaugos“ kareivių. Kiti civiliai žuvo arba buvo sužeisti per konkuruojančių politinių partijų susirėmimus, ginkluotų grupių išpuolius arba per minios smurtą. Valdžios išpuolius patvirtino *Human Rights Watch* darbuotojai, akredituoti kaip rinkimų stebėtojai.^{25, 26}

„Respublikos apsaugos“ pajėgas sudaro 12000 karių, kurių pagrindinė užduotis – saugoti prezidentą. Pagal įstatymus šios pajėgos neturi įgaliojimų suimti civilių, sulaikyti juos ar vykdyti saugumo užtikrinimo funkciją per rinkimus. Tokią funkciją atlieka policija. Negalėdamas sutramdyti kilusių gatvės riaušių, Nacionalinės policijos vadas gali pasitekti į pagalbą armiją, todėl prezidento apsaugos dalinio - „Respublikos apsaugos“ -veikla per ir po rinkimų traktuojama kaip neteisėta.

Savavališki sulaikymai Kinšasoje vyko per tikslinius reidus, atliktus „Respublikos apsaugos“ karių ir policininkų Kinšasos Ngaliema, Lingwala, Kintambo, Limete, Kimbanseke, Selembao ir Kalamu rajonuose. Per atakas dažnai buvo plėšiami gyventojų būstai, o aukos kaltinamos nusiteikimu prieš Kabilą. Suimtuosius „Respublikos apsauga“ gabeno į Tshatshi stovyklą, „Respublikos apsaugos“ karinę bazę Kinšasoje, ir į Palais de Marbre, vieną iš prezidento rezidencijų Kinšasoje, saugomą jo apsaugos. Tai nėra oficialios sulaikymo vietos. Nuo gruodžio 9 d. 30 žmonių ten buvo sulaikyti, kaip *Human Rights Watch* atstovams paliudijo tie, kurie vėliau buvo paleisti. Buvę sulaikytieji taip pat paliudijo, kad buvo išrengti, pilami šaltu vandeniu ir pakartotinai mušami „Respublikos apsaugos“ karių, tame tarpe medinėmis kuokomis su vinimis. Sulaikytieji buvo pravardžiuojami kasajais, turint omenyje, kad jų lyderis Tshisekedis yra kilęs iš Kasajo provincijos. Vienas iš sulaikytųjų paliudijo, kad trys sulaikytieji, neturėję asmens

²³ Human Rights Watch, World Report 2013 - Democratic Republic of Congo, 31 January 2013, available at: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/510fb4ed3c.html>

[accessed 26 March 2013]

²⁴ The Guardian, 10 December 2011. Prieiga per internetą: < <http://www.guardian.co.uk/world/2011/dec/10/congo-election-result-violent-protests> >

²⁵ Human Rights Watch, DR Congo: Rein in Security Forces, Tensions Mount Ahead of Election Results, December 2, 2011. Prieiga per internetą: < <http://www.hrw.org/news/2011/12/02/dr-congo-rein-security-forces> >

²⁶ The New York Times, In Coming Elections in Congo, Expectations of Fraud and Fears of Violence, , November 26, 2011. Prieiga prie interneto: < <http://www.nytimes.com/2011/11/27/world/africa/in-congo-elections-fraud-is-expected-and-violence-is-feared.html?pagewanted=all> >

dokumentų, buvo apkaltinti, kad yra sukilėliai ir su jais buvo susidorota pririšant juos prie medžio ir vieną po kito nušauinant į nugarą iš mažo atstumo.

Palais de Marbre laikomi sulaikytieji buvo mušami prie baseino. Vienas iš pabėgusiųjų iš šios vietos papasakojo *Human Rights Watch* atstovams, kad buvo įmestas į baseiną su antrankiais ir priverstas kelias valandas plūduriuoti, kol kariai gėrė viską ir šlapinosi ant jo. Kariai kamavo jį kartodami, kad jis bus nužudytas, nes dalyvavo kampanijoje palaikydamas opozicijos kandidatą į prezidento postą Tshisekedj.

Buvo ir sulaikytųjų apkaltinant juos viešos tvarkos trikdymu, padegimais, vagystėmis ir pilietinio nepaklusnumo kurstymu.

Įtariamai Demokratijos ir socialinio progreso partijos (angl. trump. UDPS) lyderiai gruodžio 8 d. buvo išvežti iš Kinšasos Limete rajone esančio Mbamo kvartalo į karinį sulaikymo centrą Kokolo stovykloje.

Human Rights Watch pabrėžė, kad UDPS partija turi ilgą taikaus oponavimo istoriją, nors partijos rėmėjai ir kiti asmenys ir įsivėlė į porinkimines riaušes: degino padangas, mėtė akmenis į saugumo pajėgas, puolė policijos nuovadas, plėšė parduotuves, statė kelių užtvartas. Keletas policininkų buvo sužeisti.

Smurtavimas opozicijos rėmėjų atžvilgiu vyko ir kitose provincijose: Šiaurės ir Pietų Kivu, Katangos ir Kasai provincijose.

Detalią informaciją apie tai, kokios grupuotės, kur ir kokius nusikaltimus vykdė, taip pat apie ne/baudžiamumo situaciją galima rasti *Human Rights Watch* ataskaitose.^{27, 28, 29}

7. Kokia yra prezidentinės apsaugos apranga?

Nuotraukoje „Respublikos apsaugos“ (Republican Guard) kariai šaudo į minią Kinšasoje 2011 m. lapkričio 26 d. – paskutinę prezidento rinkimų kampanijos dieną.³⁰

²⁷ Human Rights Watch, World Report 2013 - Democratic Republic of Congo, 31 January 2013, available at: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/510fb4ed3c.html>

[accessed 26 March 2013]

²⁸ The Guardian, 10 December 2011. Prieiga per internetą: < <http://www.guardian.co.uk/world/2011/dec/10/congo-election-result-violent-protests> >

²⁹ Human Rights Watch, DR Congo: 24 Killed since Election Results Announced, Security Forces Attack, Detain Protesters, Local Residents, December 21, 2011.

Prieiga per internetą: < <http://www.hrw.org/news/2011/12/21/dr-congo-24-killed-election-results-announced> >

³⁰ Prieiga per internetą: < <http://www.hrw.org/news/2011/12/02/dr-congo-rein-security-forces> >

Kongo Demokratinės Respublikos „Respublikos apsaugos“ kariai iškilmingoje rikiuotėje 2010 m.³¹

Reuters nuotraukoje Josepho Kabilos „Respublikos apsaugos“, anksčiau vadintos Prezidento saugumo grupe, kariai žengia prezidento priešaky prezidentui išeinant iš rinkiminės apylinkės Kinšasoje po to, kai jis atidavė savo balsą.³²

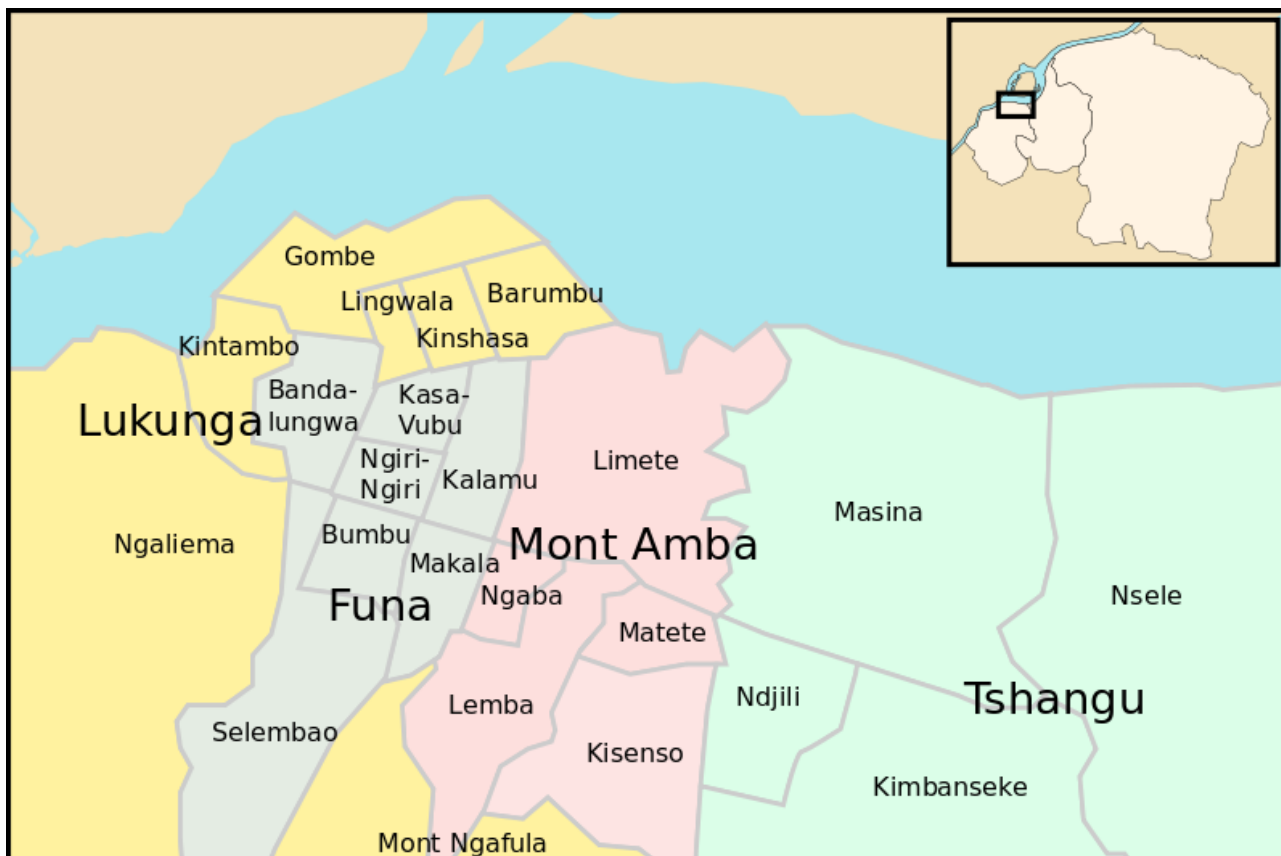
8. Ar egzistuoja Matete ir Gombe kvartalai Kinšasoje?

Gombe ir Matete savivaldybės arba kitaip vadinamos komunos Kinšasoje egzistuoja. Gombe priklauso Lukungo rajonui, o Matete – Mont Ambos rajonui.³³

³¹ Prieiga per internetą: < <http://www.njtamil.com/2012/03/22/congolese-opposition-spokesman-un-report-confirms-intimidation-through-murder/> >

³² Prieiga per internetą: < <http://www.anngarrison.com/audio/congo-election-violence-and-the-international-criminal-court> >

³³ Prieiga per internetą: < http://www.kinshasa.cd/index.php?option=com_content&view=article&id=300 >

Žemėlapyje pavaizduoti sostinės Kinšasos rajonai ir savivaldybės. Atkreiptinas dėmesys, kad sostinės Lukungo rajone yra savivaldybė pavadinimu Kinšasa³⁴.

PASTABA. Ši pažyma parengta pagal bendrąsias Europos Sąjungos gaires dėl informacijos apie kilmės šalis apdorojimo remiantis atrinktais viešai skelbiamais informacijos šaltiniais. Informacija buvo renkama, įvertinta ir apdorota per pažymai parengti skirtą terminą. Šis dokumentas nėra ir negali būti išsamus. Be to, šis dokumentas negali nulemti sprendimo dėl konkretaus prašymo suteikti prieglobstį. Pažymyje nėra pateikiama Migracijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos nuomonė ir ja nėra daroma joks politinis pareiškimas.

³⁴ Map of Kinshasa showing districts and communes. Modified version of File:Kinshasa-communes.svg by Denis Moyogo Jacquerye, 2011. Prieiga per internetą: http://www.google.lt/imgres?imgurl=http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6c/Kinshasa_districts.svg&imgrefurl=http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kinshasa_districts.svg&h=702&w=1053&sz=30&tbnid=b1G_ZrsbCrJgnM:&tbnh=81&tbnw=122&zoom=1&usq=_r1pyrrSw8UedxrfhB1--AF28m60=&docid=js4n95t-C9g4nM&hl=lt&sa=X&ei=HqJRUCa8H8qShgfs84DAAQ&ved=0CEAQ9QEwAg&dur=266